

Nr 602

Av fru **Anér m. fl.**, om inrättande av ett institut för avfallsforskning.

(Lika lydande med motion nr 521 i Första kammaren)

I samband med en framåtskridande utveckling sker ett intensifierat utnyttjande av våra naturtillgångar. Därvid tages sällan tillräcklig hänsyn till människorna själva och ännu mindre till naturen och de processer, som där existerar.

Ett framåtskridande är beroende av kulturåtgärder av olika slag, vilket innebär att ett intrång sker i naturen och människornas omedelbara omgivning. Detta intrång kan vara av olika slag, exempelvis byggandet av samhällen, industrier och vägar etc. De skador som därvid sker är ofta av sådan art att de inte upptäcks förrän följderna av dem uppträder, alltså en miljöförstöring. Frågan är vilka möjligheter det finns att undvika skadorna.

Olika slag av motåtgärder är tänkbara. För det första bör man taga större hänsyn till *naturlagarna* än till de ekonomiska resurserna, som aldrig är stabila, utan högst flexibla och helt beroende av de värderingsprinciper som gäller för tillfället. För det andra bör man utnyttja de tillfälliga ekonomiska resurserna till ett mera samgående planeringsarbete med alla samhällets grupper, där tillbörlig hänsyn tages till de olika processerna i naturen. För det tredje är det människorna själva som åstadkommer de största skadorna i naturen och då är de också skyldiga att företaga lämpliga motåtgärder, så att skadorna nedbringas och miljöförstöringen kan undvikas. En av grundförutsättningarna för detta är att människorna sätter sig in i den biologiska processen, där de själva ingår så intimt och som de är beroende av.

En ständig cirkulation av näringsämnen är förutsättningen för det biologiska livet. Därför är det viktigt att vi människor så långt som möjligt återför eller ersätter det som vi hämtar från växtriket. Den organiska substansen i jorden är den som bestämmer jordens biologiska liv, vattenförsörjning och fysikalisk-kemiska betingelser. Den är också den substans som ständigt omsättes och därmed minskas. Minskningen i odlad jord innebär en avtagande mikrobaktivitet, brukbarhet, vattenupptagning och genomsläpplighet etc., vilket betyder, att jordens bördighet avtager vid minskning av omsättbar organisk substans.

För att odlingsmarken skall vara produktiv och tåla den behandling som sker vid en rationell jordbruks- eller trädgårdsdrift, måste tillförseln av omsättbar organisk substans vara kontinuerlig. I så fall upprätthålles mikrobernas aktivitet, som samtidigt ger upphov till en ständig cirkulation av näringsämnena. En ständig omsättning är alltså möjlig, vilket gynnas av det avfall som människor och djur lämnar

ifrån sig. Detta innehåller dels olika oorganiska närsalter med varierande löslighet, dels organisk substans av olika ursprung och sammansättning.

Avfall ger i dagens läge upphov till dels nedsmutsning av vattendragen via avloppsvatten, dels luftförorening via förbränning av fast avfall och rötslam. Att avloppsvatten som går via reningsverk har höggradig rening, är inte hela sanningen. Den rening, som i dagens läge sker i våra reningsverk, omfattar endast den organiska substansen. Det vatten som kommer från reningsverket är rikt på oorganiska näringsalter, som gör att vattendragen växer igen, och detta i sin tur orsakar fiskdöd på grund av syrebrist i vattnet.

Luftföroreningen påverkar också den biologiska cirkulationsprocessen. Detta gäller för alla organismer — följaktligen även oss människor.

Genom att avfallet från tätorter bortledes från cirkulationen, skapas utarmningsprocesser som inte är önskvärda i en framåtskridande utveckling. Dessa processer bör motverkas med alla medel.

Eftersom tätorten är en planeringsprodukt av människan, blir följaktligen *planeringen* en påverkbar faktor, då det gäller att erhålla jämvikt i den biologiska cirkulationen.

Att man rätt utnyttjar de ekonomiska resurserna för att få jämvikt i den biologiska cirkulationen har den största betydelse i ett långtgående planeringsarbete. Inte så — som ofta sker i en relativt hastig utveckling — att man försöker lösa de uppkomna problemen mycket kortsiktigt och ofta med onödigt stora ekonomiska insatser, som till exempel avfallsdestruktionen enbart genom förbränning. Att avfallet förbrännes eller transporteras ut ur cirkulationen innebär att man i stället för att motverka ökar utarmningsprocesserna och miljöförstöringen. Det är därför mycket viktigt, att man redan vid planeringsbordet har klart för sig att jämvikten måste återställas efter varje ingrepp i naturen.

Genom att utnyttja tätbebyggelsens avfallsprodukter antingen som råmaterial till nya produkter eller som gödsel- och jordförbättringsmedel får man möjligheter att motverka de skador, som annars uppträder i naturen och i människornas omedelbara miljö.

Om man tar hänsyn till dessa vetenskapliga fakta, kommer man fram till den slutsatsen, att en viktig del av miljöförstöringen genom förorening av mark, vatten och luft i själva verket har åstadkommits och förorsakats av okunnig hantering av restprodukter — d. v. s. avfall — från mänskliga aktiviteter i vårt samhälle. *Miljöproblemet* är i mycket väsentlig grad ett *avfallsproblem*.

Man kan då inte undgå den konsekvensen, att samhället måste satsa på avfallsforskningen, för att få fram och sprida all kunskap som erfordras för att få fram en *ekologiskt och biologiskt riktig avfallshantering och behandling*. Denna kunskap existerar nämligen inte i dag, eller är i varje fall ytterst svåråtkomlig för dem som skulle behöva den — hälsovårdsnämnder och andra kommunala myndigheter, fabrikanter av destruktionsanläggningar, uppfinnare av nya varor som inte kan bedöma deras miljöfarlighet o. s. v. De institutioner, som existerar och som prekärt tar sig fram med korttidsanställd personal och otillräckliga lokaler och laboratorieresurser,

överhoppas dagligen av frågor om hur avfall av den ena eller andra sorten bör behandlas och kan på grund av bristande tid och utrymmen sällan ge tillräckliga svar.

Vad som behövs är en *institution för avfallsforskning*, som, utan beroende av industripengar och med kontinuiteten säkrad, kan både ge svar på de allt tätare frågorna utifrån, utföra egen grundforskning, följa upp olika experiment med nya former av sopdestruktion och hjälpa till med den utbildning som behövs på detta område i allt vidare kretsar.

Denna institution torde lämpligast placeras vid lantbrukshögskolan i Uppsala, enär lantbrukshögskolan till sin natur redan är en biologisk högskola och att där finns personer med mångårig forskningserfarenhet på området direkt anknutna till lantbrukshögskolan.

Institutionens arbetsuppgifter skulle vara följande:

att utvärdera olika restprodukters återanvändning i den biologiska cirkulationen,

att finna lämplig behandling för olika restprodukter — avfall — med hänsyn till mark, vatten och luftvård under hygieniska och estetiska förhållanden,

att medverka vid och utvärdera de olika tätorternas, kommunernas, företagens, industriernas differentierade avfalls omhändertagande och behandling i miljövänlig riktning,

att medverka vid nyskapandet av olika produkter med värdering, slutlig behandling och användbarhet,

att medverka till och sprida forskningsresultat och samarbeta med olika universitet och högskolor både inom- och utomlands,

att medverka för utbildning av studerande vid lantbruksskolan och andra lärosäten.

Inrättandet av ovan nämnda institution innebär också att de olika slag av forskningsarbeten som pågår vid högskolan får en fastare form, vilket helt naturligt innebär att man bättre kan tjäna samhället. Ett stadigvarande samarbete med andra högskolor och universitet, industrier och privata företag kan därmed fastläggas.

Den skisserade institutionen skulle därmed erfordra ett årligt statligt anslag på ca 700 000 kr.

Denna summa kan jämföras med de 1 000 milj. kronor, som värdet i avfallet utgör i vårt land, och som årligen slänges och inte finner något nämnvärt utnyttjande.

Med hänvisning till det anförda får vi föreslå,

att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om att frågan om inrättande av ett institut för avfallsforskning förberedes så att förslag härom kan framläggas i statsverkspropositionen för budgetåret 1971/72.

Stockholm den 27 januari 1970

Kerstin Anér (fp)

Erik Tobé (fp)

Sven Antby (fp)

Karl-Erik Strömberg (fp)

Erik Grebäck (cp)